

آیا تراکم و انباشت این همه فارغ التحصیل ضروری است؟

داشتن تحصیلات عالی، حکم رسیدن به جایگاه قهرمانی در رویداد مهم ورزشی همچون المپیک را دارد؛ هدفی که زمینه ساز و بستر بسیاری از تصمیم های آتی افراد در جامعه ی ایرانی ست.

داشتن تحصیلات عالی، حکم رسیدن به جایگاه قهرمانی در رویداد مهم ورزشی همچون المپیک را دارد؛ هدفی که زمینه ساز و بستر بسیاری از تصمیم های آتی افراد در جامعه ی ایرانی ست.

به گزارش سلامت نیوز به نقل از روزنامه سایه بسیاری افراد به این نیت وارد دانشگاه می شوند که با گرفتن مدرکی بالا ولو اگر در رشته ی مورد علاقه شان نباشد، فرصتی برای یافتن شغل، همسر و جایگاه اجتماعی بهتری پیدا کنند.

در واقع بخشی از دانشجویان، این مرحله را به منزله ی روآیدیی برای گذشتن از هیچ به همه چیز زندگی می بینند. فارغ از مسائلی چون مدرک گرایی، پرکردن خلاءهای شخصیتی، چشم و هم چشمی، تاخیر انداختن سربازی برای پسران، جایگزینی برای حضور اجتماعی برای دختران و... آنچه از ارزش این مهم در جامعه ی ما کاسته، نگاه فرصت طلبانه به آن است نه نیاز برای افزایش دانش و مهارت.

علت هرچه باشد، در دهه های اخیر رفتن به سمت داشتن تحصیلات عالی به جزو اولیتهای زندگی برخی افراد شده و در پی همین امر شاهد فزونی خیل علاقه مندان ورود به دانشگاه ها هستیم. این درحالی ست که این رویه با خود نتایجی را هم به دنبال خواهد داشت که از جمله مهم ترین آنها باید به تحمیل هزینه های این خواست و نه نیاز (برای درصدی افراد) بر سبد اقتصادی خانواده ها اشاره کرد.

مسئله ای که اگرچه سابق براین تنها متوجه مراکز آموزش عالی همچون دانشگاه های آزاد و غیرانتفاعی و... بود اما در حال حاضر محدوده ی دولتی ها را هم شامل شده است. به عبارتی اگر تا پیش از این نگاه خانواده ها این بود که دانشگاه آزاد و مراکز مشابه به صرف پولی بودن فاقد آن ارزش های لازم آموزشی هستند و هر کسی می تواند به راحتی هم در آنها پذیرفته و هم از آنها فارغ التحصیل شود، حالا دیگر این مرز برداشته شده و هر دو مقصد دولتی و غیردولتی هرچند با تفاوت هایی در نرخ ها اما برای باسوادتر شدن تان، پول طلب می کنند.

آن گونه که خبرگزاری خبرآنلاین در گزارش ۳۱ مردادماه سال جاری خود با عنوان «۸۲ درصد داوطلبان کنکور، جذب دانشگاه های پولی می شوند!» آورده است: «بررسی ها نشان می دهد که امسال نیز مانند سال های قبل بیشتر داوطلبان کنکور جذب دانشگاه های پولی می شوند. براساس محاسبه ی تعداد ظرفیتهای اعلام شده از سوی سازمان سنجش آموزش کشور، بیش از ۸۲.۸ درصد داوطلبان کنکور سراسری سال ۱۳۹۵ جذب دانشگاه هایی می شوند که در قبال ارائه ی خدمات آموزشی، از دانشجویان شهریه دریافت می کند.

این آمار بدون ظرفیتهای دانشگاه های آزاد اسلامی ست و مربوط به دانشگاه های روزانه و دولتی، دوره های شبانه، دانشگاه های غیر انتفاعی، دوره های مجازی، دانشگاه پیام نور، دوره های خودگردان و سایر می شود که از میان آنها تنها دوره های روزانه ی دولتی رایگان و سهم آنها در میان ظرفیتهای تنها ۱۷.۲ درصد است. براساس این بررسی، از مجموع ۷۴۶ هزار و ۹۳۴ ظرفیت در پنج گروه آزمایشی علوم ریاضی و فنی، علوم تجربی، علوم انسانی، گروه هنر و زبان های خارجی، دوره های روزانه ۱۷ درصد، دوره های شبانه ۳.۸ دوره های خودگردان ۰.۳ غیرانتفاعی ۲۶.۷ پیام نور ۵۱.۸ و سایر ۰.۲ درصد از ظرفیتهای کنکور را به خود اختصاص داده اند و با توجه به اینکه تمامی این دوره ها به جز دوره ی روزانه اقدام به اخذ شهریه از دانشجویان خود می کنند، می توان گفت ۸۲.۸ درصد از دانشجویان در این ظرفیتهای در دانشگاه های دولتی می گذارند»

ماجرای تحصیلات رایگان یا پولی در سطوح عالی، امری ست که جای بحث دارد و می توان آن را از منظر مقایسه ای با کشورهای مختلف جهان و از زوایای مختلف بررسی کرد. ۶۴ درصد شرکت کنندگان در سوال نظرسنجی سایت آماری و تحلیلی Debate که پرسیده بود آیا تحصیلات عالی و تکمیلی باید رایگان باشد؟ پاسخ مثبت داده اند و ۳۴ درصد هم موافق دریافت هزینه های آن از سوی دانشگاه بودند.

این درحالی ست که سایت Economicshelp در مطلبی در رابطه با همین موضوع منتشره در سوم مارچ سال ۲۰۱۴ به مزایا و معایب دانشگاه‌های رایگان پرداخت و آن را از زوایه‌های مختلف بررسی کرد. در بحث موافقین این موضوع در آن مطلب آمده بود: «به‌هرحال، خروجی دانشگاه‌ها به نفع کشورها خواهد بود و باعث تقویت نیروی کار جوامع می‌شود.

در واقع پول‌هایی که دولت‌ها برای ترفیع دانش و مهارت دانشجویهای خود هزینه می‌کنند، نوعی از سرمایه‌گذاری برای آینده و پیشرفت است». همچنین نویسنده‌ی این مطلب معتقد بوده که رایگان‌بودن تحصیلات از مراحل ابتدایی تا سطوح تکمیلی، یکی از زمینه‌های ایجاد برابری در جامعه است و این امکان را فراهم می‌کند تا نداشتن پول، مانعی در جهت رشد و استعدادها نشود. از سویی در این مقاله موضوع از بعد منفی هم مورد مطالع قرار گرفته و به مواردی در آن اشاره شده‌است که می‌تواند نقطه‌ضعف‌های وجود تحصیلات رایگان در کشورها باشد.

برای مثال، نویسنده به این مطلب اشاره دارد که آیا تراکم و انباشت این‌همه فارغ‌التحصیل ضروری‌ست؟ و در ادامه برای پاسخگویی به این مهم عنوان می‌کند: «در دهه‌های اخیر با رشد فارغ‌التحصیلانی روبه‌رو هستیم که بعد از تکمیل مراحل درسی خود و گرفتن مدرک جذب بازار کار می‌شوند؛ آن‌هم درحالی که در زمینه‌ای کار می‌کنند که مرتبط با رشته‌ی تحصیلی‌شان نیست و این مسئله به یک نوع فرصت‌سوزی برای سایرین بدل می‌شود. براساس آماری که مرکز تحقیقاتی ONS انجام داده‌است، در اروپا حدود ۵۰ درصد افرادی که طی پنج‌سال مورد تحقیق یعنی از ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۴ با مدرک دانشگاهی وارد بازار کار شده‌اند، برای مشاغل خود نیازی به آن مدرک تحصیلی نداشتند! دکتر مهرداد ناظری؛ جامعه‌شناس در این زمینه می‌گوید: «به‌نظر می‌رسد با توجه به اینکه تحصیل، یکی از ابزارهای پیدا کردن شغل برای افراد جامعه به‌حساب می‌آید و با توجه به اینکه در هر جامعه‌ای دولت‌ها موظف هستند برای همه‌ی اقشار جامعه شغل ایجاد کنند، از این منظر باید امکان تحصیل رایگان برای عموم مردم فراهم شود.

در حقیقت، در جوامعی که در مسیر توسعه قرار دارند، ایجاد شرایط آسان برای ورود به دانشگاه می‌تواند در فرآیند ایجاد تخصص لازم برای کشور تسهیل‌کننده باشد. از منظر دیگر، باید در نظر داشت که امکان دسترسی به مواد غذایی، بهداشت، پوشاک، مسکن و تحصیلات، جزو مواردی‌ست که همگان به آن نیاز دارند و کسی نباید به‌خاطر رسیدن به آنها دچار مشکل شود. هرچند نظام سرمایه‌داری به‌سویی حرکت می‌کند که روزبه‌روز تفاوت میان افراد در دسترسی به منابع بیشتر می‌شود؛ اما باید دانست که ایجاد این فاصله‌ها تعارض‌ها و تقابل‌ها را در یک جامعه تشدید می‌کند».

این استاد دانشگاه ادامه داد: «تجربه نشان داده در کشورهایی تحصیلی پولی مورد استقبال قرار می‌گیرد که در آنها مدرک برای اشتغال، یک ضرورت است. برای مثال، در سال‌های اخیر تمایل فزاینده‌ای برای تحصیل در مقاطع کارشناسی ارشد و دکترا ایجاد شده که همین موضوع باعث افزایش رقابت میان دانشگاه‌ها در جذب دانشجو شده‌است؛ درحالی‌که در کشورهای پیشرفته، تحصیلات در مقاطع تکمیلی فقط برای کسانی‌ست که می‌خواهند محقق در حوزه‌ی خاصی شوند؛ اما در کشور ما تحصیلات تکمیلی، ابزاری برای پیدا کردن شغل محسوب می‌شود.

نکته‌ی دیگر اینکه وقتی تقاضا برای تحصیلات عالیه زیاد می‌شود و ظرفیت دانشگاه‌های دولتی محدود است، طبیعتاً دانشگاه‌های پولی می‌توانند به نیازهای فزاینده پاسخ دهند. بنابراین، حضور دانشگاه‌های پولی در کنار دانشگاه‌های رایگان گاهی ابزاری برای پاسخ به این نیاز است؛ اما شرایط باید به‌گونه‌ای باشد که حتی اگر قرار است پولی برای تحصیل دریافت شود، افراد بتوانند با گرفتن وام از بانک به‌سادگی در دانشگاه پولی ادامه‌ی تحصیل دهند».

دکتر ناظری در پایان اشاره کرد که نباید به ابزاری در راستای ایجاد جامعه‌ی طبقاتی مبدل شود؛ بلکه باید بتواند به تمام نیازها به‌طور مساوی پاسخ دهد تا عدالت اجتماعی در جامعه خدشه‌دار نشود.